

Jeugdopbouwwerkers kunnen nieuwe wegen banen

Een inclusieve benadering, een transversale en vraaggestuurde werkwijze, minder verkokering, meer doen met minder geld: daarvan droomt iedereen die bekommerd is om het lokale beleid. Maar hoe passen we de zorg voor maatschappelijke kwetsbare kinderen en jongeren in onze acties? Hoe krijgen we de stem van die jongeren te horen? Hoe krijgen we zicht op de lokale realiteit waarin ze opgroeien?

TEKST ROBERT CRIVIT **BEELD** LAYLA AERTS

In Aalst, Dendermonde, Geraardsbergen, Zelzate, Bredene, Ieper en Kortrijk werken jeugdopbouwwerkers sinds twee jaar voor rekening van Uit De Marge, in convenanten met de lokale besturen. Die jeugdopbouwwerkers leveren bijzonder werk: zij doen vindplaatsgericht werk met kinderen en jongeren en brengen tegelijk hun situatie in kaart, ze organiseren een vrijetijdsaanbod, bemiddelen op het terrein en adviseren onder meer de lokale besturen. En her en der slagen zij erin organisaties vraaggericht te doen samenwerken, op basis van de agenda van die jongeren. Kort-

om: het jeugdopbouwwerk bouwt voort op de beste tradities van het jeugdwerk. Zijn jeugdopbouwwerkers de baanbrekers van een nieuw type jeugdbeleid? Slagen zij erin lokale diensten en anderen te stimuleren om transversaal samen te werken in het belang van kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie? Hoe gaan ze te werk en waarom zo?

Herontdekking jeugdopbouwwerk

Uit De Marge herontdekte, samen met lokale besturen, het jeugdopbouwwerk als werkvorm bij de voorbereiding van

de jongste jeugdbeleidsplannen. Voor de opmaak van die plannen vroegen enkele gemeenten advies aan Uit De Marge bij het onderdeel 'maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren'. De adviezen steunden altijd op een onderzoek van de cijfergegevens over de lokale situatie en het eerdere beleid, maar vooral op een grondige bevraging van iedereen die met deze doelgroepen in aanraking kwamen. De vrije tijd bleef het uitgangspunt, maar Uit De Marge beperkte het onderzoek niet tot de lokale jeugddienst of het lokale jeugdwerk. Medewerkers van het steunpunt luisterden ook naar de lokale sportdienst, de integratiedienst, de politie, de moskeeverenigingen, het onderwijs, het OCMW en het CAW. De adviezen van Uit De Marge steunden zo op een brede waaier aan gegevens. Hoewel het advies altijd gericht was op de specifieke lokale situatie, waren er ook drie rode draden. Ten eerste hebben kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie

behoefte aan beschikbare ankerfiguren in hun leefomgeving. Ten tweede hebben ze behoefte aan beleid dat op een actieve en betrokken manier ontmoetingskansen mogelijk maakt. Dat is zowel een kwestie van inrichting van de openbare ruimte als van de manier waarop de lokale organisaties met ontmoeting in die openbare ruimte omgaan. Evenzeer zijn ontmoetingskansen een zaak van toegankelijkheid en de bruikbaarheid van voorzieningen door alle kinderen en jongeren. En dat beperkt zich niet tot de jeugdverenigingen, maar omvat ook voorzieningen als de speelpleinwerking in de zomervakantie of het aanbod van de sportkampen georganiseerd door de sportdienst of het jeugdcentrum en ander aanbod in organisatie van de jeugddienst of de werking van het JAC of het flankerend onderwijsbeleid. De derde rode draad is ten slotte samenwerking om dat alles te organiseren, en die moet het lokale politieke bestuur stimuleren.

Die adviezen vielen niet in dovemansoren en zes gemeenten vroegen Uit De Marge om ook bij de uitvoering ervan samen te werken. Convenanten werden uitgewerkt en op even veel plaatsen konden 'jeugdopbouwwerkers' aan de slag.

Een eerste balans

De nieuwe 'golf' jeugdopbouwwerkers is nu meer dan twee jaar aan het werk. Dat leverde al voldoende praktijkervaring op voor een eerste balans. Hoewel de lokale werksituaties aardig van elkaar verschillen, zijn jeugdopbouwwerkers altijd actief op drie niveaus: dat van de participatie van de jongeren, dat van de netwerking met lokale diensten en ten slotte het politieke en structurele niveau.

Aanwezig zijn waar kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties te vinden zijn, dat is de basisopdracht van de jeugdopbouwwerker. Vindplaatsgericht dus. Aanspreekbaar zijn voor die kinderen en jongeren, contacten leggen, luisteren, signalen opvangen. Samen met hen een vrijetijdsaanbod opzetten en bruggen slaan naar het bestaande aanbod. Maar ook hun situatie – soms letterlijk – in kaart brengen, do-

cumenteren, hun signalen capteren, een spiegel voorhouden, een verhaal schrijven, een agenda opbouwen, communicatie op gang brengen met de omgeving (in velerlei betekenis). Participatief werken dus.

Jeugdopbouwwerkers nemen de agenda van de kinderen en de jongeren – als het even kan met de kinderen en de jongeren zelf – via netwerking mee in hun contacten met lokale organisaties in al hun verscheidenheid: van de jeugddienst naar het OCMW en de dienst ruimtelijke ordening, van de integratiedienst

De Marge) moet kunnen beschikken om met effect op te komen voor jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties.

Nieuwe kans voor inclusief (jeugdwelzijns)beleid?

Jeugdopbouwwerk is maar één mogelijke manier om een inclusief jeugdbeleid op gang te trekken en te animeren. Ook een sterke preventiedienst, een lokale jeugddienst of een sterke bestaande jeugdwelzijnswerking kan dit doen. Terzijde: Uit De Marge ondersteunt ook veel particuliere en gemeentelijke initi-

Aanwezig zijn waar kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties te vinden zijn, dat is de basisopdracht van de jeugdopbouwwerker.

naar de groendienst, van de sportdienst naar de LOP-deskundige, van het CAW naar de speelpleinwerking, van het lokale middenveld naar de buurtbewoners en hun vertegenwoordigers. Zo ontstaan nieuwe vormen van samenwerking en het inzicht groeit dat de basis van die samenwerking moet bestaan uit de agenda die komt bovendrijven uit de maatschappelijk kwetsbare situatie van de kinderen en de jongeren. Regelmatige contacten met het belangrijkste lokale politieke beslissingsniveau vormen mee de basis voor het mandaat waarover de jeugdopbouwwerker (geruggensteund door Uit

atieven. Fundamenteel is dat dit inclusieve jeugdwelzijnsbeleid tot stand komt op basis van de concrete lokale situaties van de maatschappelijk kwetsbare kinderen en de jongeren. En daarbij is het belangrijk dat een jeugdopbouwwerker of iemand anders die die rol opneemt, in de lokale situatie – in overleg met het lokale bestuur – het expliciete mandaat krijgt om die agenda te presenteren en door te zetten, zo mogelijk samen met de betrokken kinderen en jongeren.

In de convenanten over jeugdopbouwwerk is die gelaagde opdracht en het expliciete mandaat in duidelijke taal →

Antwerpen 14 mei

Jeugdopbouwwerkers, nieuwe baanbrekers?

Kan jeugdopbouwwerk de basis leveren voor een transversaal jeugdwelzijnsbeleid? Hoe kan jeugdopbouwwerk mee een antwoord zijn op de uitdaging om transversaal beleid te voeren? Hoe zijn de ervaringen op het terrein, in Nederland en in Vlaanderen? Deze studieochtend wordt georganiseerd door Uit de Marge vzw met de VVSG en VVJ in partnerschap met Cera.

Met Filip De Rynck (bestuurswetenschappen HoGent), Jaap Noorda (Noorda en co) en Filip Coussée (sociale agogiek UGent).

www.uitdemarge.be

- vastgelegd. Uiteraard volstaat dat niet: veel hangt af van de kwaliteiten van de jeugdopbouwwerker zelf, de gedegenheid van de agendaopbouw met de kinderen en de jongeren, en de overtuigingskracht. Maar doorslaggevend – hoe kan het anders? – is de kracht van de visie van de lokale besturen en hun managementteam zelf. Jeugdopbouwwerkers kunnen voorstellen doen en eerste stappen zetten. Maar er is nog veel groeiruimte voor samenwerking. En ook al is er op het terrein veel goede wil aanwezig, dan nog vragen instanties her en der zich af welke politieke en budgettaire implicaties het overstijgen van lokale verkokering heeft.

Opdracht voor het lokaal bestuur

De planlastvermindering geeft lokale besturen de mogelijkheid om barrières tussen beleidssectoren te slechten. Het is nu mogelijk beleid te ontwikkelen dat een centrale plaats geeft aan de omgang met problematieken zoals maatschappelijke kwetsbaarheid en de werking van maatschappelijke instituties. Daarvoor moet je sterker aanwezig zijn op het terrein, bij de mensen waarover het gaat – zeg maar een frontdesk ontwikkelen. Anderzijds is er behoefte aan een bestuurspraktijk waarin lokale diensten en anderen vraaggericht samenwerken om veelzijdige fenomenen transversaal aan te pakken.

De sociale positie van kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties versterken is de tweede prioriteit van het Vlaamse lokale jeugdbeleid. In principe zal elke gemeente die een beroep doet op de Vlaamse trekkingsrechten voor de ondersteuning van het lokale jeugdbeleid, hierop reageren. Daarnaast krijgen 55 gemeenten op basis van sociaalgeografische criteria bijkomende trekkingsrechten om werk te maken van de situatie van kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties.

Zeker voor een aantal van die gemeenten kan jeugdopbouwwerk een goede stap zijn om, weliswaar vertrekkend vanuit de vrijetijdssituatie, op een participatieve, doelmatige manier aan het doorbreken van de spiraal van maatschappelijke kwetsing in meerdere levensdomeinen te werken. Dat is alleen mogelijk via een transversale werkwijze die recht doet aan de agenda die kinderen en jongeren vanuit hun maatschappelijk kwetsbare situatie presenteren. En de opmaak van die agenda is de basisopdracht voor elke jeugdopbouwwerker. ■